

5 cent.

Gazeta de Mallorca

CRONICA SETMANAL CASOLANA

Arts y Lletres • Costums • Tráfec e Industria • Notícies • Anuncis y Reclams • de Ciutat y la Pagesia

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ
IMPRENTA DEN JUSEP MIR.—Cadena de Cort-11.
Diriguhi sa correspondencia y quesuya més què s'oferesca.
Demanaui sa tarifa d'Anuncis y Reclams.
Ventajes a n'es suscriptors.-Ja's sap: avuy en dia, més ven qui més anuncia.

Primera anyada-Núm. 1.

Palma • 4 d'Abril • 1903

PREUS DE SUSCRIPCIÓ
Per tot Mallorca y dins Espanya: tres mesos: 1 PESSETA
Per fora Mallorca: al Estranger. 1'50
Número corrent: 5 cèntims.—Estantis 0'10
Llibres mallorquins casi regalats.—Suplements gratis a n'es suscriptors.

Escomesa

MALLORQUINS de tot estament, ciutadans y pagesos, des pla y de la muntanya, xarucs y jovensans, llécs o preveres, cavallers o mossos, pobres o rics y plens, lletruts o sense lletres; a tots plegats y a cadascún vos venim a escometre de bell nou y a dirvos com antics coneiguts: — Bon dia y bon' hora!

Per les presents vos feim a sobre qu'ara mos es tornada vení curolla de trèure a llum un periòdic novell, en mallorquí clà y llampant. Com som estats a batirlo y posarli nom, li hem enflocat aquest, per títol que tot heu abriga y res fa enllà: GAZETA DE MALLORCA.

¿De que anam voleu sobre?.... ¿qu'es que pretenim amb aquest periòdic novell, y an a que vé treurel a rotlo, ara y aquí, aon ja n'hi ha tants d'altres?—Parau esment, si no frissau; y en quatre mots... en nom del Pare y del Fill... vos ne darem resposta.

Pla y projecte

Publicam aquesta GAZETA, per ara un pic cada setmana, amb idèa de fé una provaatura: per veure si aquí, dins Mallorca, pot néxe y crèxe y viurehi un periòdic que arreconant motlos antics y aguiat amb ses salses y espicies que més s'usen avuy en dia, prenga per brúixola y verera essè ben mallorquí de sòl a rèl, no solament amb son llenguatge (que axò suposa poc y facilment podrà essè un desfrés) sino també mallorquí de bon de veres y de part de dins, en sos modos de veure, idées, fesomía, propòsits y tendències. Lo qual, ben mirat, ja es altra cosa.

Noltros escriu qu'escriu, y voltros llegint, llegint, de dissapte en dissapte, si vos agrada y no romaneu embafats, ja mos arribarem a entendre.

Per un pronte, just vos direm que a fi de que totduna la mireu amb bon uy a sa nostra GAZETA y li fassee bona rebuda, la vos presentarem ben adesada y clenxa feta; no fos cosa que de primera vista ja la trobasseu grollera y malgarbada.

En Pèp Mir, per axò, es seu editor, ja ha fet tot quant ha sabut per oferirlavos neta, enlestida y rebedora. Lletra de motlo casi tota ben nova y duytà expressament, que cap pecat ha fet encara ni l'ha ennegridera mai sa tinta; una màquina d'estampà, fina y de bon tiratge, que bons doblés costà com la dugueren; correcció de proves feta amb esment, per evitá desbarats y doys, que com un los llegetx ha d'esclafí de riure; y un papé com aquest, un poc groguenc, coloret de ciuró, que no castiga tant ets uys: vat'aquí ets elements materials amb que contam, y que vos oferim, perque de part de fòra puga aquesta GAZETA esservos agradable y prendida.

Llavò, naturalment, si procuram que sa

fiola se present ben bolcada amb tan bon menuday, ja's de raó y sens dubte que sos pares y padrins cuidarán de ferla enconà de llet ben sana. Respecte a n'aquest punt, estau tranquil y descansats, que axò serà alou nostre. Creim conexe es terré que trapitjam; y no serem tan aubercocs que mos volguem tirà terra demunt, esmussant es lectors, ni fent allò que vulgarment en diuen escupí fora de sa trona.

¿Y per que en mallorquí?

Qualcú qui mos vol be, mos sermonava y deya que a n'aquesta GAZETA mos convenia més ferla sortí parlant en castellà; perque axò seria més ben entesa y ben rebuda.

Segons y com, per ventura tenia raó.

Pero... la veritat: encara que axò fos, no mos ha bastat cò per afegí un periòdic més, a tans d'altres com ja'n tenim en castellà (més o manco salprès de mallorquí) y que per lo metex, un de novell no hi fa fretura. Mos feyen present que d'aquesta manera serà precis traduí per llarc, ara per ara... Y bé! Traduí per traduí, encara estimam més y creim més fàcil traduí qualche vegada des forasté a n'es mallorquí, que no axò d'havè de capgirà sempre seguit a un'altra llengo lo que en mallorquí pensam y tenim dins es cervell, abans de posarho en lletra de motlo.

A molts de mallorquins mos ne pren en s'escriure, talment lo metex que en so parlà. Mos amollam en llengo qualsevol sia, different de sa des néxe... y ¡tac! travelam a cada punt, y mos ho conexen; y creim havverho dit de lo milló, y mostram sa filassa. Pocs son es qui s'en alliberen.

Segons de lo que haguéssem d'escriure y de tractâ, encara-encara podrà essè que sa pomposa y sonora llengo castellana mos fos estada més convenient y preferible. Però aquí, en aquesta GAZETA mallorquina, per mallorquinetjà sempre seguit, escriptu y tractant a la mallorquina de fets y assunts en sa major part mallorquins, sa elecció de llengo per cap estil podia pareixeremos dubtosa.

Si l'hem encertada o l'hem errada, qui u dirá serà es públic, amb sa rebuda que mos fassa. Noltros creim havermos senyats amb sa mà dreta.

Diari, y no setmanari

També metex mos deyen que a sa nostra GAZETA, per darli majò interès d'actualitat, li convendrà molt que fos *diaria*; ja que la gent d'avuy en dia lo primé que demana a n'es periòdic, es sa llestesa y pronitud d'informació, sa notícia ràpida y voladora, es sucés palpitant y fresc de l' hora.

Tot axò es veritat, y heu creim y heu temim per cosa certa. Però sa conveniencia de no pegà esquenada, de fé un ensay de forces y de prene primé es pols a n'es públic, mos ha returat es bot y s'envestida.

Val més podè anà envant, que havè de reculà y tornà arrera. Si es públic benvo-

lent qu'ha de donà s'empenta diu *envant!*... endavant anirèm, si Deu ho vol: que ganes no'n falten, ni brivada. Ara per ara, contentemmos, y malavetjem a menà es solc ben dret y posà bé ses fites.

Tasca senyada

Com no mos hem proposat fé un periòdic purament *ciutadà*, sino *mallorquí*, qu'es qualche cosa més, farem de modo y manera que sa GAZETA aquesta puga moure interès y essè ben arribada, no sols desde es Moll fins a n'ets Hostalets y de Santa Catalina fins a n'es Molinà, sino també desde Pollensa a Santanyí, y d'Andraig fins a Capdepera. Per axò a sa Crònica de Ciutat que donarem cada setmana, n'hi afegirem un'altra *De la Pagesia*, aon farem relació des fets esdevenguts per ses altres ciutats, pobles y viles.

Donant marcada preferència a tot lo mallorquí, suposat que mos toca y mos interessa més de prop, durem axí metex conte y raó de lo que's succeyesca per fora Mallorca y mos convenga sobre.

Vetlarem s'arribada des correus; y de tota quanta notícia mos durán, què tenga qualche mica d'importància o lleco, vos n'oferirem un extracte.

Fins y tot emprarem *Servici telegràfic* per sempre que importi o sia convenient; encara que mos ne guardarem com de caure, de tudà bons doblés en fé vení, p'és fil qui parla, notícies fades o estantisses que casi may valen lo que costen.

Y si espiellam o trascolam notícies d'altres periòdics mallorquins, heu farem a la destapada y sense amagatatzions, diguent de qui les hem hagudes.

Encara que conrem a la merienda y de tant en quant ses Arts y Lletres d'aquest recó de mon, no feim contes d'espigolà tan solament dins sa florida tanca de ses Costums, Tradicions y Literatura. Un periòdic modern ha de pellucà un poc de per tot, arreu-arreu, com un golós que tot heu ensuma y tot heu tasta.

De s'abre esponerós, pero mal exermat, de sa nostra *Història*, n'escapollarem desyara qualche fuya o brançó.

D'Agricultura aplicada a lo que més convenga a n'es terrenys conradissos de per ací, en direm qualche mot a n'es nostros pagesos.

Girarem la vista a lo que fan y ensenyen ses nostres *Escoles y Costures*, cercant modo y manera de millorà ses véyes y estableirne de noves. Posarem esment a sa vía que fassan *s'Industria y es Comers*; y de *Tráfec marítim y terrassà*, de *Fires y Mercats*, de *Prèus corrents* y la resta, vos ne darem relació clara y exacta.

Així metex es lectors devots—y sobre tot ses devotes lectores—sabrán per cada dia de la setmana entrant, quins sants fan festa, quins predicadós sermonarán, y a quines parroquies, oratoris y convents hey haurà *coranthores* y altres funcions d'església.

De Política mos n'empatxarem en sa mida que mos atany; encara y tot que no més sia sino per aminvà un poc es gran caramull d'axò qu'en diuen *massa neutra*.

Darem publicitat a ses ordes, edicte y avisos de ses Autoridats y Corporacions. Assistirem a ses sessions municipals, dalt *La Sala*, y mos enfilarem y tot fins a n'es dos Arxius veinats.

Pujarem sovint s'escala de sa *Diputació*, ja que tan coneiguda tenim s'amabilitat de Don Silvano y des seus companys.

Farem qualche passadeta p'el *Palau* y la *Curia Eglesiàstica*, aon hey solem merexe també bona rebuda.

D'aquesta manera y fent ses passes necessaries, des *Govern Civil* a n'es *Militar*, de l'*Audiència* y es *Jutjats* a sa *Delegació* y demés oficines governatives, malavetarem, en tota quanta informació donem de sa vida oficial, a beure en bones fonts, per sebrerne y dirne la pura veritat; evitant es perill de que may per may li puguen aplicà a sa crònica nostra aquell mot desjectiu que, molts anys enrera, haguéreran d'inventà, probablement devés Madrid: — “Miente más que la Gaceta.”

Feyna menuda

Per completà y enredoní tot aqueix ram d'informació y posà sa vasa a n'es retaule, apuntarem, entre y entre, es fets menuts y coses assenyalades que per aquesta terra s'hi vajen succeint: ècos y vibracions de vida casolana, que revelen y pinten al viu sa fesomia y es caracte d'un poble.

Retreurem, si a má vé, qualche coverbo o mot agut, agafat al vòl, que certs lectors s'agraden de trobà, a modo d'olivetes, ensiam o envinagrat, demunt una taula ben servida.

Y si en està lles de tot axò y tenirho adesat, mos roman buida—además de sa quarta plana—qualque trinxà, gayeta ó es-capoló de ses altres tres, les reblirem de *Anuncis y Reclams*, segons costum y usanza més estesa y corrent de cada dia.

Salut tenguem, lectors, y a reveure, fins dissapte qui vé, si no hi ha res de nou.

En sentí trons d'escopeta y repicà campanes, serà senyal de dues coses:

Qu'el Bon-Jesus ja haurà ressuscitat.

Y qu'haurà feta exida per segona vegada sa novella GAZETA DE MALLORCA.

Per sa Redacció,

Matheu OBRADOR

* * *

A tota la Prensa arreu-arreu, y particularment a n'es periòdics que en aquesta illa y a ses altres germanes s'hi publiquen, lo metex què a n'aquells de per Catalunya, Valencia y Rosselló a qui los es familiar aquesta llengo mallorquina; a tots els los saluda sa nostra GAZETA atentament, y en romandrà agraida y satisfeta de que li vulguen tornà sa visita que avuy metex anirà a ferlos, per companyerisme y cortesia.

* * * * *

D'on vé axo de "Gazeta"

No es cap cosa d'enguany ni d'aquest sigle, ni tampoc des passat, posà es nom de *Gazeta* a una fuya periòdica de publicitat y de notícies.

Tal nom ja vé de més enrera.

En es comensament des sige XVII, passetjaven per ses places, carrers y canals de Venecia una fuya, manuscrita primer, llavò estampada, aon s'hi assentaven y la gent podia llegirhi ses notícies derrera de arribades allá, d'altres ciutats d'Italia y fins y tot de terres estranieres.

Es curiosos vetlaven s'exida de sa fuya y la se prenien de ses mans, per informar-se y està al corrent de lo que succeia.

Es venedors d'aquell paperet, per deixarlo llegí, feyen pagà una petita pessa de moneda, que per Venecia corría en aquell temps, y li deyen una *gazzetta*. Com si digüésssem un *doblé de ramellet*, una pessa de dos o una *treseta*, que aquí a Mallorca anys enrera s'usaven.

Y d'axò li vengué a n'aquell paperet, que més envant se publicà diariament y va créxe de mida, posarli nom *Gazzeta*.

Després de trecents anys, encara avuy en dia sa *Gazzetta di Venezia* segueix existint a llum. Y ben bé m'en record de com jo la solia comprá y la llegia cada demà, durant ses tres o quatre mesades que m'hi vaig està en aquella bellissima ciutat, que merescudament du s'anomenada de "reina del Adriàtic."

*
Es nom de *gazeta* se va estendre fora d'Italia: y quant aquell metge francés, Théophraste Renaudot, considerat a França com a rebesavi des periodisme, comensà d'igual modo a publicà una fuya de notícies devés l'any 1631, la titolà *Gazette de France*. Reys y ministres li concediren per ella merces y privilegis; y tant es cardenal Richelieu com es seu successor Mazarini li feyen molt la bona a n'es metge gazeté; li alabaven molt sa tasca d'aquella publicació, y lo qu'es més, l'aprofitaven sovint, per ferhi corre y escampà notices de política, de guerres y de paus, que a ells com a ministres y diplomàtics los interessava y convenia que correuguéssen.

També avuy en dia segueix encara surtint a llum sa *Gazette de France*, com a periòdic més antic y degà de tots quants en terra francesa s'hi publiquen.

A Alemanya hi surt igualment ja fa molts d'anyas sa *Gazeta d'Augsburg*, que té gran suscripció y lectors per llarg; y ja casi no hi ha país aon no s'hi estampí avuy en dia qualche diari o revista amb so nom de *Gazeta*.

Tenim a Espanya sa *Gaceta de Madrid*, que com a publicació oficial des Govern, surt desde mitjan sige XVII. De totduna era setmana, com sa nostra; llavò més endavant la feren diaria.

*

La gent mallorquina ha conservat y apliqua vulgarment devegades a sa paraula *gazeta* es significat de notícia o veu que corre.

Y de ses dones especialment o mestres-setes xerradores que los agrada comaretjà y escampà noves de casa en casa o de portal en portal, diu en tal cas que se solen entretenir a "portà gazetes." —O.

Sobre banderes

De gran gentada s'omplíà, despuysahí dijous, s'esplanada de Santa Catalina, per veure sa ceremonia militar que ses ordenances imponen a n'es soldats novells, de prestà es jurament de sa bandera.

Enguany per tot Espanya li han volguda donà a n'aquex acte militar més pompa y solemnitat que de costum. Y ja's sab qu'es nostre poble no es d'aquells qui deixen pèrde una ocasió semblant de fé un esplay, senti musica, cornetes y tambòs, y alegrà la vista, veient maniobrà y passà sa tropa.

S'spectacle va essè solemne y molt visitós. Acabada sa missa de campanya, es soldats novells juraren segons rúbrica y prometéren al Rey "seguí sempre ses banderes, defensarles fins a colarhi sa darrera gota de sanc y no abandonà may es commandants y majors, en acció de guerra."

Acabada sa funció, tropa y paisans desfilaren y s'espargiren, cadascú p'es seu vent, y no hi hagué altre soscaire ni denou, sino una atloteta atropellada per un soldat de cavall qui passava correns, y un altre qu'es cavall que colcava li llenegà, y colcadò y cavall redolaren p'en terra.

Poques hores més tard, dalt la Sala, un retgidó, En Lluís Martí proposava a s'Ajuntament reunit en sessió, adquirí una bandera mallorquina per issarla a s'asta des balcó principal, durant ses hores que sa corporació estiga en junta.

S'Alcalde es primé de tots, digué que a son entendre, no era cosa de posarhi a una metixa asta dues banderes, sa mallorquina y sa espanyola; cosa que no més s'acostuma a dalt l'abre des barcos.

Altres retgidors se feren pô de que axò de posà bandera mallorquina pogués dû males consecuencies y avalot,—com ja va ocorre a Barcelona,—y frobaren que valia més anà seguit, tal y com s'acostuma fins aquí, no deixant ses carrees véyes per ses novelles.

Per majoria de vots, sa proposta des retgidó republicà passà a sa comisió de Foment, perque inform y diga lo que hi troba.

Veurem quina determinació y acòrt prenderà s'Ajuntament.

Música religiosa

Amb gran sentiment de sa meua ànima he llegit á un diari local que un dia d'aquests han de tocà y cantà, á Sant Francesc, s'*Stabat Mater* de Rossini.

Fa pena veure qu'encara mos trobam a n'aquestes, en questió de música sacra, sis anys després de fundada sa *Capella de Manacor*, que parexia havé seguit, a forsa de forces, purificà un poc s'aire malsà qu'es mal gust y sa rutina sostenien a Mallorca, d'en temps des nostros senyor-avis, en lo referent a estètica musical religiosa.

S'artificiós y renoué *Stabat* den Rossini es encara, per molts de mallorquins y moltes devotes mallorquines, el *non plus* de ses pesses religioses propies de sa Setmana Santa, ni més ni pus qu'ara fa una corantena d'anys.

¡Llástima que no s'estenga á autres punts aquexa afició a conservà costums y coses d'en temps primé: tantes com n'hi ha, dignes d'essè respectades, y se pèrden perque ningú les respecta! Axò vol dí que no es que'm dolga veure seguí moltes carrees véyes; perque justament sa música religiosa més gran y més..... religiosa, es més antiga, y d'un bon tròs, qu'es ditxós *Stabat*.

Lo que'm dòl es que hi haja encara mallorquins qui s'en sien temuts tan poc de sa gran revolució que s'es armada fora d'aquí, en música sacra; observant casi sense interrupció sa tradicional costum de tocà a una banda o s'altra, en vení sa Setmana Santa de cada any, es metex *Stabat* que tenia bruxats es *dilettanti* de dues o tres generacions enrera.

No pretendré que sia dolent com a pessa de concert, ni m'he proposat retrare es defectes que puga tení: ben perdonadós devora qualche tròs de brillant efecte. Pero la veritat es que sa música den Rossini no té res de religiosa, particularment sa aparatoso música des celebrat y universal *Stabat*.

Si va a dí vè, no s'han fets grans esforços, per part d'aquells a qui més pertocava ferlos, a fi d'acilitat entre noltros sa bona música religiosa. Sa institució de sa *Capella de Manacor*, que may agrairán bastant es mallorquins a n'es qui la fundáren y a n'es qui l'han aidada y sostenguda, es estat un'efor brillant, pero casi aislat, que no basta ni de molt per trasmudà es gust de tot un poble.

Gracies que dins es camp de sa música popular ha pogut trobà més imitadors y ha conseguit que aferrás un poc

sa bona llavó sembrada. Podrà essè que axò sia degut a no tení que lluyà sa música popular mallorquina y catalana amb cap altra que li fés la contra; axí com sa música polifònica havia de comensà per trèure defora de ses esglésies tot un repertòri orquestal, arrelat y admès durant anys y sigles.

Sa audició de qualque *oratori* den Perossi, en lloc d'essè profitosa, desde aquest punt de vista ha fet més mal que bé; perque es defensòs de sa música orquestal se son aferrats a sa música den Perossi, com a derrera raó a favor des seu sistema; sense tení en conte qu'En Perossi no escrigué per l'església es seus oratoris, sino per sala de concert; y que a cap obra de ses qu'ha escrites per l'església, s'empra de més veus que sa humana y l'orga, o sa primera tota sola.

Enguany ja no hi som a temps; pero si l'any qui vé som vius, ja m'en cuidaré d'hora, de donà qualche sempenta per veure si tendrem una Setmana Santa que En Noguera no hi tenga res que dí.

A. BORDÓ

LLIBRES NOVELLS

M. Costa y Llobera Pr.—TRADICIONS Y FANTASIES. — Barcelona, 1933. — 1 vol. en 8°, de 204 pàgs., ab ilustracions: (edició «Catalunya»).

Una nova revista que a Barcelona se publica desde principi d'aquest any, bax des títol de *Catalunya*, regala trimestralment a n'es seus suscriptors un volum de poesia o prosa. Y ha tengut es bon acert de comensà sa colecció amb un triat aplec de versos lírics-narratius d'En Costa y Llobera. Sa elecció no podia essè més acertada.

Compen aquest novell tom, que ja fa quatre des que té publicats es nostro gran poeta pollensi, un bellissim ramell de poesies, inspirades casi totes en antigues tradicions populars, d'aquelles qu'encara venturosament no ha perdudes ni olvidades de tot la gent pagesa y muntanyana.

De sa trentena de composicions aplegades dins aquex llibre, sa major part son inèdites. Una bona y s'altra millor, formen variat conjunt de saborosíssima lectura, desde sa menuda poncella qu'inclou un delicat pensament, (*Amor de patria, Dos suspirs, La Font*), o sa concisa y sóbria narració lleendaria que sugestivament perfila y dexa entreure hermoses perspectives llunyanades, colorides de mà de mestre (*L'Harpa, Matines, Na Ruixa-Mantells, La ribera de Canten-y-dormen, Visió del Pelegrí*, etc.) fins a sa estesa narració, d'ampla trassa poemàtica (*La deixa del gent grech*) aon sa voladora fantasia d'un poeta tan sencer y vigorós com En Costa, desplega y mostra tota sa forsa y opulencia.

Dignes son de sa ploma de mestre qu'les ha escrites y compostes, aquexes noves poesies, y merexedores de singular alabansa. Molt més encara hi resplandirà y s'hi mostraria de relleu sa pulcritut de forma, qu'es un des mèrits més personals y característics de s'autor, si sa part ilustrativa y tipogràfica des volum correspongués en correcció y bon gust y estàs a s'altura que a tals obres pertoca. Joyes com aquexes merexien millor estoig: dit sia en obsequi de la veritat y sense afany de desjectà ni offendre.

Per un estudi crític tan detengut y tan ben fet com s'es mesté per donà conte cabal d'aquesta nova producció d'En Costa, mos mancarà aquí temps y espay abastament. Ja hi haurà qui'l farà, amb punts y amb hores. Lo qu'ara de moment mos es possible—y en gaudirán es nostros lectors—se reduex a aprofitar sa llecció qu'es complacent amic nostro mos ha donada, per reproduïr un parey d'aquexes poesies fins al present inèdites.

Qualsevol lector prim de gust, llegint *La Pastoreta y Breçol de pobre*, percebrà es delicios aroma que dexa anà una escaient imitació de ses nostres casons populars antigues, y notarà s'art esquisit amb que un poeta delicat aprofita es més sensill fet y l'engasta primorosament dins una bella estrofa; tal com un hábil mestre argenter engasta a damunt s'anell d'or un diamant o perla fina.—M. O. B.

La Pastoreta

Gentil era la nina,
guardada ab gran esment,
com una perla fina
guarnida d'or y argent.

Com una perla blanca,
rosseta com fil d'or,
poncella d'alta branca
¿d'ahont seria flor?

Mes jay! que ben en terra
la pobre ja hi està,
des que parti a la guerra
son pare, y no tornà.

Una madastra dura
li fa guardar anyells:
a jove los pastura,
suau, tendra com ells.

Enfora de la vila
los ha de pasturar;
y mentres fila, fila,
s'alegra de cantar.

Dematinet ja canta
quant surt alegre'l sol:
sa veu que'l bosch encanta,
fa enveja al rossinyol.

Bé prou que la sentia
el comte jovencell,
qu'en greu melancolia
no dorm dins el castell.

— Quina cançó novella
m'encanta aquest matí?
— Es d'una pastorella
qui passa per aquí.

— Anau, donchs, a pregatar
que puji, y cantarà.
No b'el comte així parla,
un patge s'en hi va.

— Pastora, pastoreta,
vendràs al castell?
— ¿Qué hi faré jo, mal neta,
vestida de burell?

— Pastora, poch importa
si dus burell o no:
al comte l'aconhorta
ta veu y ta cançó.

Ella entra empegahida,
no sab ahont mirar...
Bé'l comte la convida,
no gosa ella cantar.

— Pastora, si volés
cantar are per mí,
aquest anell tendries,
aquest anell d'or fi.

— Senyor, ¿quina fretura
me fan vostres anells?...
Deixaume a la pastura
tornar ab los anyells.

— Si'm cantes, pastoreta,
jo't donaré un vestit.
— Ja'm basta a mi pobreta
aquest que duch sarxit.

— Donchs canta, per ma vida,
que res te donaré.

— Senyor, ja m'heu sentida,
y així ja cantaré.

Cantá: fins l'escoltaven
els cassadors y cans,
y pe'l-balcó's posaven
calàndries y pinsans.

¿Com no la escoltarà
el comte malaltís?
Sa greu melancolia
fugi com per encís.

A la cançó primera,
ell li tirá una flor:
quant fou a la tercera,
ja li donava'l cor.

— Pastora, pastoreta,
això ja ho admetrás:
jo't donaré ma dreta,
comtessa tu serás!

Breçol de pobre

Dins una casa de pagès,
per l'infantó que hi fa l'entrada,
ja han adobat el rústich breç
d'antiga fusta mitx còrcada.

La pobre mare, qui's desviu
perquè'l fillet més bé hi estiga,
com una auccella al fer son niu,
busques cercá per la garriga.

¿De quina planta les trià?
D'eritja arreu tan espinosa,
que com a molles formarà
baix d'una pell forta y llanosa.

La pell en doble de moltó,
matalasset de llana fina,
serà més toua al infantó
demunt l'aplech de tanta espina.

Així aqueix breç, amable niu
fet per l'amor y l'indigència,
un símbol es ben expressiu
de nostra sort en l'existència.

Rams de dolor, qu'ocults estan,
al innocent fan goig encare...
¡Ay! fer d'espines un niu blan,
vet-aquí l'art d'un cor de mare!

M. COSTA Y LLOBERA PR.

Rams y paumes

A camí li surtiren, fora murades de Jerusalem, de bon matí, alsant veus d'alegria y fent vimetjar al aire tènres paumes y ramsverts d'olivera, símbols tradicionals de goig y pau.

A camí li surtiren, homos y dones, jays y nins; y no s'aturaven de cridar: ¡Hossanna, hossanna! ¡Beneit sia aquell qui vé en nom del Senyor!

Revoltag y seguit dels dexebles, arribava Jesus, salvador d'Israel, colcant demunt sa somereta, xelest y humil, com amador del poble, com ver amic dels desheretats, dels infants y desvalguts: de tots aquells que'l mon anomena pobres d'esperit; per que el mon no s'entén de netedat de cor, y mira la pobresa com a taça y afronta.

Túniques y mantells estesos per terra li feyen de catifa. Jovensans y jays, tots aclamaven al qui venia en nom de Deu. Les mares alsaven amunt sos fions, perque millor el poguésen veure al profeta de Galilea, qui tres anys seguits predicava, amb paraula consoladora y dolsa, la humana germandat, l'igualtat devant l'Etern Pare, la llibertat del esperit!...

Tots l'aclamaven gloriejantlo: —¡Hossanna, hossanna!... La gran ciutat tota anava alta en festa. ¡Visca el qui du la bona nova, el salvador, l'alliberador de servitud!

¡Al aire, al aire rams y paumes!

Tres dies després, les veus metexes, ulsurades y rugayoses, enronqueïdes de cridar, s'esgargamellaven a devant el pretori: —¡Penjau en creu! volem la seu sanc! llibert sia Barrabás! ¡muyna el fals impostor galileu! ja morir dalt el Gólgota!

Y el s'en menaven a l'afrontós suplici, y l'escravien escupintli a sa cara, y el penjaven en creu, y el deixaven per mort, aquells metexos qui l'havien rebut amb rams y paumes.

Malanada humanitat, sempre igual, a través dels segles! tocada d'oradura, escravint l'alliberador, vinclantse al jou, sense que la escaliven ni la agüen tants de desengangs y cinglades com s'en du!

Mesquina humanitat, sempre somesa al jou del error y del mal, may afranquida ni lliberta!

**

Tuyos y Brots
d'Historia mallorquina

Tal dia com vuy dia 5 d'Abril

1315.—Naxement de l'infant En Jaume, fill d'En Ferrant de Mallorca y Na Isabel de Morea; nebot y successor que va ésser del Rey En Sanxo, bax del nom de Jaume III: (mort després a la batalla de Lluchmajor, l'any 1349.)

1407.—A la Sèu, posaren es fonaments de sa penúltima capella, dita *dels Angels*, a sa part des Miradó. Es Governadó en posà una; cadaucun des Jurats un'altra, y se celebrà festa solemne, com si fos dia de Pasco o de Nadal. Feren processó igual a sa del *Cörper*: hey havia un *bastiment* de fusta que a còll duyen bastaxos; a demunt ell, infants que hi cantaven, vestits d'àngels; y més amunt un altre *bastiment* amb un homo que hi anava dret demunt, també vestit d'angelot y amb ales daurades. Tal gentada hey havia, que apenes podia passà sa processó per places y carrés.

1503.—Per carestia y falta de gra, se fé una crida donant llecència a tothom de podè menjà carn, valdement se trobassen llavrò dins sa corema. Sa carn de moltó anava a 12 dobles; sa de bou y de boc, a 8; y sa de cabra a 4. Feren processó de rotagativa, traguent es còs de Sta. Pixedis; y mentres la feyen, arribaren dos vaxells de pont, que duyen 1.700 corteres de blat. S'arribada d'aquest gra posà terme a n'es conflicte y a n'es temors de bogiot, que tenien es Virrey y es Jurats.

1574.—Dins es convent de Santa Magdalena, entregà l'ànima a Deu Sor Catalina Thomas (la *Beata valldemossa*).

1656.—Arribà sa noticia d'essè nombrat Bisbe de Mallorca es canonge valencià D. Diego de Escolano.

1721.—Carta Real concedint a s'Ajuntament y Regidors de Ciutat es patronat que abans tenien es Jurats sobre s'*Estudi General*, axí per elecció de Rector com per provehi càtedres.

1749.—Mort de D. Marc Antoni Cotoner, derré *Jurat en cap*, y després Regidò degà y Coronell de Dragons de la Ciutat. L'endemà l'enterraren amb gran pompa dins l'església de Sant Jaume.

1750.—Segui tot aquest mes sa pesta que reinaua y s'en duya gent, per tota s'illa. Es malaltis patien uns deliris horribles; molts se tiraven cap avall per ses finestres o's llevaven sa vida per mil altres medis. Casi cap en curava.

1770.—Es capitá Antoni Barceló fé presa de dues pullaques de moros; arribant en aquella exida fins a Civitavechia.

CRONICA CIUTADANA

Política electoral

Es nostros diaris d'aquests dies escriuen llarc y sovint sobre política mallorquina, y particularment sobre es preparatius per ses eleccions de diputats a Corts, que ja s'acosten.

Fins ara sonen es noms de set candidats. Y com no més s'en han de elegí cinc, en romançdrán dos per un'altra vegada.

Parex qu'es candidats qu'ha resolt votá cada partit son es següents:

Ministerials conservadors: es comte de Sallent y es de San Simon.

Ministerials mauristes: es ministre D. Toni Maura y D. Fernando Truyols, marqués de la Torre.

Lliberal dinàstic, acamat p'és Comitè del partit: D. Alejandro Rosselló.

Lliberal independent: D. Guiem Moragues. Republicà: D. Juan Oliver Maneu.

Sovintetjen ses reunions y junes en es casinos, y cada agrupació prepara forces, fa propaganda y esmola es guinavetons, com se sol dí.

Ses eleccions, no haventhi contraorde, han d'essè dia 26 d'aquest mes.

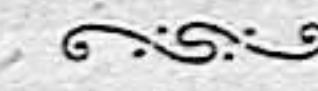
Encara es crúu s'arròs, per fé pronòstics.

*

Més envantet vendràn ses eleccions de Senadors; encara que per aquestes no sol haverhi tantes estirades, ni mouen tant de truy.

La candidatura ministerial de senadors per aquesta província, serà composta, segons diuen, amb sos noms de D. Jeroni Rius y D. Jusep d'Olivas, conservadors, y D. Pere Antoni Servera, maurista.

Per ara no sona oposició.

El Ram a la Rambla. (Que hi fa de desputat ara aquell passetx, sense es grans abres que abans l'embellié y ombretjaven!)

Així metex s'hi son instalades enguany ses

barraquetes de costum, y allò tendrà s'aspecte de firó de qualsevol poblet de mala mort.

Voldriem aviat veure cumplit s'acord que abans d'ahí adoptá s'Ajuntament, de tornarhi sembrá abres.

Tal com ara está aquella Rambla, no pot anà en via ninguna.

Canonge nou. A ses oposicions derrerament celebrades a la Sèu per proveí sa canongía doctoral, ha treta sa llarga y es romàs elegít Don Nadal Garau, qu'era rectò de Lluchmajor.

Es molt jove y descendex d'Inca.

Son germà D. Mateu, es canonge penitenciari d'aquest metex Capítol.

Ahí decapvespre va prendre possessori.

Per molts anys, si convé, y tot li sia enhorabona.

Fires y Festes. Se parla d'organisarles per aquest estiu qui vé.

Sino que, per ara, hey ha poquets dobles.

Es nostre criteri seria: o fé unes fires y festes conforme diu l'aubará, y que resultasssen de profit y lluïdes, o no parlarne pus.

Teatros. Ara per ara, es nostros van magrets, com sol succeix en temps de corema.

Cinematógrafo en es Principal, y una mica de zarzuela en es Líric.

Pera Pasco s'anuncia en es primé sa venguda de sa companyia italiana *Farina*.

Benvinguda sia, si mos hi fa bon pa.

Qu'es estat, no res. Llegim a *La Ultima Hora* que a Marsella es vapor *Lulio* ja está adobat de s'averia que's va fé, com envestí a Calafiguera, es dia de sa boirada, y que aviat, dimars o dimecres, el tornarem veure per aquí.

Anirà a Bastia (Córcega) a embarcar un carregament de llenya qu'ha de dí a Andraitx, y llavò tornarà reprendre es servici que feya.

Més val axí, y mos n'alegram.

Primavera. Comensa a fé bon temps, y ja podem dí que per enguany es fret s'es mort.

Per onsevuya ets abres ja comensen a trèure, llevat d'es de la Rambla. *¡Esos... no volverán!*

Es Govèrn Militar ja ha passat orde a n'es soldats, d'arreconá sa vesta llarga hivernena, y comensa a vesti guerrera curta.

Però en camvi, no hem sabuda afirà encara cap oronella; ni una qu'es úna, per nat senyal.

Llibres mallorquins casi regalats. Mirau sa llista, y passaulavos per la vista: en aquesta plana.

Gazeta Religiosa

Sants y festes de la setmana entrant

Avuy dissapte: Sant Isidor, arcabise de Sevilla. Demà diumenge: Sant Vicens Ferrer.—EL RAM. Dilluns: S. Guiem abat y S. Celesti, papa.

Dimarts: S. Epifani y S. Sadurní, bisbes.

Dimecres: S. Albert, bisbe.

Dijous Sant: S. Marcel y S. Huc.

DIVENRES SANT: S. Ezequiel, profeta.

Dissapte de Pasco: S. Lleó'l Gran, papa.

Des dimecres sant fins a Pasco es feels catòlics no poden menjà carn, ni amb bul-la y tot.

Corançores

Avuy y demà, a s'oratori de la Misericordia, a la Mare de Deu les Dolors.

Comensen demà diumenge y segueixen dia 6, 7 y 8, a Santa Eularia, a la Mare de Déu del Confaló.

Dia 9, 10 y 11, no n'hi ha a cap iglesia, per amor de sa setmana santa.

Altres funcions

Dijous y diernes sant, a totes ses parroquies y altres temples, ses solemnes funcions commemoratives de la Passió y mort, conforme s'acostuma, y que tothom ja sab. Dijous de capvespre, a la Sanc, processó de ses caperutxes, y

l'endemà diernes, a la Sèu, el devallament y enterró.

Prediquen a cada església parroquial es respectius coremés.

De la Pagesia

Inca, 3.—Préus des mercat d'ahí:

Blat: 15 ptes a 16 sa cortera.—Xixa, de 16 y mitja per amunt.—Ordi mallorquí: desde 10 pesetes.—Ordi forasté: un poc més baratet.—Ciuda mallorquina: a 8 ptes. Sa forastera, a 7 y mitja.

Faves cuitors: a 3 ptes. sa barcella. Ses comunes y per bestiá: de 2'40 a 2'75.

Blat de les Indies: a 16 ptes. sa cortera.—Ciurons, a 20 ptes.—Fasols, a 30 y 31.—Monjetes de confit: a 6 ptes. y mitja sa barcella, o un poc més. Monjetes blanques, a 5 ptes.

Figues seques y acops, segons classe, de 8 ptes. en amunt, es quinà.

Safrà: a 2 ptes. s'uns.

Porcs grossos: casi cap venta.

Temps revolts y plové. No gaire concurrencia de venedós ni compradós.

No hi ha hagudes desgracies personals.

Llibres mallorquins

Casi regalats a n'es nostros subscriptors

Una avinentesa molt singular, consemblant a una metà qui s'adressa, mos ha permès, mediante favorables combinacions, oferí un florèt d'interessants llibres mallorquins a molt ventatjós prèu, reduït a manco de la mitat des que abans solien tenir en llibreria.

Aprofitam totduna aquella avinentesa, y desitjos d'estendre y facilità s'adquisició y lectura de bons llibres mallorquins, feim sa siguiente oferta:

Tots es qui se suscriguen a sa GAZETA DE MALLORCA abans d'acabà aquest mes d'Abril, podrán adquirir en aquesta Administració, a un preu que may era estat tan ventatjós com ara, exemplars des llibres qui seguixen:

Pessetes.

POESIES en mallorquí popular, per *P. de Alcántara Peña*.—1 tom de 495 págs. 1

CUENTOS MALLORQUINS, des metex autor: 1 vol. de 289 págs. 0'75

LO JOGLAR DE MALLORCA, per *Jeroni Rosselló*: 1 vol. de 406 págs., amb traducció castellana. 2

Ferro-Carrils de Mallorca**Servey de trens de passatgers**

De Palma a Manacor y Felanitx: a les 7'40 des matí; a les 2 y a les 6'25 des capvespre.
De Palma a Sa Pobla: 7'40 dematí; 2'30 y 6'25 de capvespre.
De Manacor a Palma: 4 y 6'30 dematí, y 5'15 decapvespre.
De Manacor a Felanitx y Sa Pobla: 6'30 dematí y 5'15 decapvespre.
De Felanitx a Palma, Manacor y Sa Pobla: 6'40 dematí; 12'15 y 5'25 decapvespre.
De Sa Pobla a Palma, Manacor y Felanitx: 6'55 dematí; 1 y 5'25 decapvespre.

Tramvia de Palma á Porto-Pí

De sa Plaça den Coll y de la Glorieta, desde les 5 y mitja des matí fins a les 9 des vespre, surt un coixí cada 15 minuts.
De Porto-Pí a Ciutat, de les 5 des matí fins a les 8'30 des vespre partexen dos cotxos cada 15 minuts.
Tot es trajecte: 25 cént. Al Terreno, 15 id. A Sta. Catalina, 10 id. Entre estacions, 10 id.

CASA GRANDÍA

Nous, 12, segon pis, 2.ª porta.—BARCELONA.

SENYÓS Y SENYORES

CAP altre remey trobareu més segú per matâ es cucs, ni tan bo de prendre y que sía tan llépol per infants, com es **XAROP VERMÍFUCO** que prepara En SUREDA Y LLITERAS.

PER curâ de rèl sa tossina, per tení sempre fresca sa boca, agradable s'alè, y porque es fumadôs no sien perjudicats p'es tabac, no trobareu res com emprâ cada dia ses **PASTILLES SUREDA**.

SENSE sentí sa més petita molestia, fa desaparexe es calls y uys de poll, dexant es pèus qu'es un xalá es caminarhí, es **CALLICIDA SUREDA**.

ES per demés dirvos, porque ja u sab tota Mallorca, que ses millós medecines, es més senzills y més complicats aparatos, es bragués més perfeccions y es fins instruments de Cirugia més moderns y perfets, se troben a sa

Potecaria den SUREDA Y LLITERAS

Costa den BROSSA, n.º 9

PALMA DE MALLORCA

Vapors-Correus**Partexen de Palma**

A Barcelona: dimars, dijous y divendres; a les 6 decapvespre (directes) y diumenges a les 5 id. (via d'Alcudia).
A Valencia: dimecres a les 9 dematí.
A Alicant: dissapte a les 6 decapvespre.
A Eivissa: dilluns a les 10 dematí, dimecres a les 9 id. y dissapte a les 6 decapvespre.
A Mahó: dimars a les 6 decapvespre (directe) y dimecres a les 2 id. (via d'Alcudia).

Arriben a Palma

De Barcelona: dilluns, dimecres y dissapte, a les 7 dematí (directe) y dijous a les 9 id. (via d'Alcudia).

A Valencia: divendres a les 10 dematí.
A Alicant: dimars a les 6 dematí.
A Eivissa: dimars a les 6 dematí; dijous a les 2 decapvespre y divendres a les 9 dematí.
A Mahó: dilluns a les 9 dematí (via d'Alcudia) y dimars a les 6 dematí (directe).

Correus al interior

Surten cada dia en diligencia, per casi totes ses viles aon no hi passaes tren, devés les 2 des capvespre. Arriben a ciutat entre 7 y 8 des matí.

Primera

D'objectes per obsequiá es nins y nines qui hajen de fé sa *primera Comunió* n'hi ha un gran surtit a sa tenda den Mir, Cadena de Cort, núm. 11.

Calsats de moda

Esmerada confecció

SABATERÍA

Carré de sa Cadena de Cort, 7 y 9.

Venta de tabacs y efectes timbrats

**GRAN TALLER D'ESCULTURA RELIGIOSA
den JUSEP QUIXAL**

Villaruel, 56.—BARCELONA.

Especialitat en imatges de fusta per esglésies.

En aquest acreditad taller se trabaya indistintament es bronze, es marbre, sa pedra y sa fusta, construïent estatuaria monumental, tot de bon gust artístic y en condicions molt ventajoses.

S'envien notes de preus, pressupuestos y dibujos gratis.—Ventes en gros y a la menuda.

LA CASA SOLICITA REPRESENTANTS

Atlots aprenents:

S'en necessiten dos a s'imprenta d'aquest setmanari, que sien ben desxonidis.

Vinblanc claret Classe fina, selecta, a mitja pesseta es litro.—Unió, 53 (entre es Mercat y es Born)

LA VINYA

Café, licors y demés articles de classe superiò y servici esmerat.

CERVECERIA GAMBRINUS.**Devocionaris y Setmanes Santas**

n'hi ha a balquena, de tota casta, a sa tenda den Mir, Cadena de Cort, 11

Perruqueria.

SALÓ den LLUC

ARBONA: a s'antiga plassa de ses Copinyes (ara de

Antoni Maura.) Higiènic y econòmic servay d'afeità, té la barba y tayá cabeyas, amb maquineta o tisora.—Perruques y postissos de tota casta, a gust y comodo de cada qual.

També hi trobareu pica de bany d'aigo dolsa, freda, teba o calenta, si en està ja afeytats o tosos, vos voleu té una rabetjada per tot el còs, que vos deixarà nets com una plata. Cada bany, una pesseta, amb llenys pelut, per axugá.—Benhaja sa netedat, per està una persona bona y sana!

SALÓ DEN LLUC

COPINYES (Antoni Maura) n.º 14.

ARTICLES D'ESCRITORI Y DIBUX

De tota classe y prèu y calidat: tants ne volgueu y n'hajeu de mesté: los trobareu aquí, a ca'n Jusep Mir.—Cadena de Cort, 11.—Imprenta y Administració de sa GAZETA DE MALLORCA.

¡FORA CUCS!

Té molt d'èxit, ja fa anys, y está aprovat p'es doctòrs s'AXAROP LLULL, des millós per matâ es cucs d'ets infants.

LLOCOS DE VENTA:

Potecaria de J. Valenzuela y

Centro Farmacéutico

Gazeta De Mallorca

Per ara y fins a altra orde, surtirà a llum cada dissapte.

Publicarà escrits literaris y de costums mallorquines, qualche glosa entremix, notícies arreu de Ciutat y de fora, y un sensí de coses més, que per tothom puguen essé de lectura agradable y profitosa.

Redacció y Administració: tot va plegat. A s'Imprenta y Papereria den JUSEP MIR (su' ran de Cort) aon s'hi admeten suscripcions y anuncis.

Redactors: Com sempre: pocs y ben avenguts.

Colaboradors: Tothom qui u vulga essé, mentre serv es llum dret y procur no vessà s'oli. Admetrem y publicarem escrits enviats, que mos agradin y venguen amb firma coneguda; y la reservarem, si u preferex s'autor. No's tornen es manuscrits rebuts.

Comunicats: Per estamparlos, han de vení escrits en mallorquí, tal com se parla avuy en dia, y ben firmats amb nom y llinatje coneguts nostros, o bé que s'autor personalment se don a rebre.

Correspondents pagesos: Ja'n tenim uns quants de concertats; però en voldríem més, un a cada vila, ben informat y actiu y que donás bon conte. Qui u vulga essé, qu'escriga o que s'arramb, y mos vorem ses caretes.

Anuncis: Tants ne volgueu, de grossos y petits, lo metex que reclams y entrefiles, d'aquells que fan acudí aucells a sa beguda.

Industrials y venedors, si no anunciau, js'ansia per voltros! Aireu magres y quedareu amb so gènero mort; mentres es qui anuncien vos passarán cama, rics y grassos. Aquixa es sa llei de tot comers, avuy en dia.

Subscripció: La vos oferim amb grans ventages. A tots quants se suscriguen dins aquest mes d'Abril, los posarem un anunci de franc y los farem rebaxa per altres més qu'en vulguen.—També casi regalats, vos oferim bons Llibres mallorquins, de sana y sabrosa lectura: (reparau bé s'anunci.)—Altres regrejos vendràn derrera aquests, que vos farán esclamà:—Benhaja s' hora que m'hi vaig suscriure a sa GAZETA!

Revenedors: Per cridâ y vendre a lloure sa GAZETA per places y carrés, s'en es mesté un esbart; y s'hi podrán ben guanyá es jornalet aquells qui tenguen bona veu, cama de foc y poca vèssa. Es primés qui acudesquen serán es més afavorits, y es qui s'en durán sa tayada més grassa.—Cada dissapte abans de mitx dia, a s'IMPRENTA DEN MIR, Cadena de Cort, 11.

COMUNIÓ

Decoració

Decoració